

LĂPUȘ COUNTRY - CULTURAL TOURISM AND INTERDISCIPLINARY AREA

Marta Cosma, PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: The study on Lăpuș Country is based on redevelopment of the areas placed in urban spaces which had suffered many changes over time due to the changing of technology and also because of the modification of the market demands. In many cases, what was left behind were large spaces with their local identity profile lost, some of them abandoned today, because of high mortality and low birth rate. Another reason is the fact that young people don't want to live in rural landscape areas, but prefer to leave the roots for an easier living. In a different vein, the reorganization of the destroyed and polluted areas from Lăpuș Country is part of a process of urban and also rural development which purpose is to create a superior living environment. The present study aims to identify the authentic cultural landscape areas from Lăpuș Country and bring more value to it by understanding the characteristics of the urban and rural configuration and by increasing the social and urban quality. The cultural landscapes proposals were made based on the existing situation analysis and they intend to grow the attractiveness, the value and improve the urban and also rural climate. More green spaces create a pleasing ambient for the inhabitants and also for visitors, considering that the Lăpuș Country is an area with a very high tourism potential. Today's Lăpuș Country gives an insight on the life of its inhabitants and they live modern times but keep century-old traditions. This area is impressive due to the unique views which picture the variety of landscape from Maramureș county. The completed study could be considered a local model worth following, in order to underline all the cultural landscapes of the area taken in study.

Keywords: *Interdisciplinary, Lăpuș Country, potential, development, cultural tourism*

Introducere

Turismul cultural este la el acasă în Țara Lăpușului, care, conform ultimelor statistici, este vizitată anual de mii de turiști care vor să cunoască mai îndeaproape zona Țării Lăpușului. Începând de la necropole antice până la bisericile de lemn, o multitudine dintre aceste fiind aflate și în patrimoniul UNESCO, toate constituie obiective turistice deosebit de interesante și cu o încărcătură istorică de mare importanță.

Țara Lăpușului – mică incursiune în istorie

Ținutul Lăpușului este situat la sud de Cavnic, însă granițele geografice ale regiunii luate în studiu, urmează cât de cât linia lanțului vulcanic al Munților Gutâi – Lăpuș – Țibleș în partea de nord – nord-est. În partea de sud – sud-est, se situează vârful Breaza, iar în partea de vest avem bine-cunoscutul vârf Șatra și dealurile Prelucii.

Prima atestare documentară și cea mai veche a toponimului Lăpuș, datează din 1070, care se referă la râul "Lăpuș et fluent Zamos", prin traducere, "Lăpușul și apa Someșului". Mai apoi, documentele istorice ne arată faptul că, pentru prima oară numele viitorului oraș Târgu Lăpuș, este datat în anul 1291 ca "statul numit Lapus", care ulterior, în 1315 apare sub denumirea de "terra Lapus", Lăpușul Românesc cu mine de aur și argint, care este aparținător Țării Lăpușului. Denumirea Joseplapos apare pentru prima dată într-un act documentar în anul 1500 ca fiind numele unei localități pe care o vor numi Magyar Lapos sau Lăpușul Unguresc, care s-a dovedit a fi orașul Târgu Lăpuș din zilele noastre.

Ceea ce cunoaștem despre primul proprietar al teritoriului Țării Lăpușului a fost familia grofilor și baronilor Banffy, despre care cunoaștem că au avut multe proprietăți, 98 la număr, în Clujul de astăzi, Bonțida și multe alte teritorii, fiind considerată o familie foarte bogată, dar care, în timpul colectivizării au fost confiscate de către statul român.

Localitatea mai are o menționare, în actele documentare din timpul voievozilor moldoveni Ștefan cel Mare și Petru Rareș, ca o poartă de apărare a Cetății Ciceului. O dovada a faptului că în Țara Lăpușului oamenii tindeau spre intelectualitate, în anul 1622 a fost înființată la Târgu-Lăpuș prima școală din zonă, a cărei clădire a fost distrusă de tătari în 1657. Mai apoi, în anul 1821, la Târgu Lăpuș au fost deschise două școli elementare confesionale, una românească și una maghiară, iar în 1858 a început construirea unei școli cu predare în limba germană. Așadar, trei școli, trei limbi și trei confesiuni prezente în secolul XIX în Târgu Lăpuș. Ajunși în anul 1918, pentru Târgu-Lăpuș, acest an a fost unul trist pentru oamenii de aici, întrucât, în curtea școlii confesionale greco-catolice a avut loc o întrunire a localnicilor din oraș dar și oamenii din împrejurimi, care s-a finalizat cu un măcel și care a fost întrerupt de către gărzile maghiare.

Turism cultural în țara Lăpușului

În Țara Lăpușului și mai exact Târgu-Lăpuș, turiștii vin pentru atracțiile zonei. A fost descoperită la Suci de Sus o necropolă de incinerare din epoca bronzului mijlociu și o necropolă de inhumare de la începutul epocii fierului. De asemenea, a fost găsită ceramică tipică, cești cu o toartă supraînălțată cu decor geometric în formă de spirală, castroane tronconice carenate, cât și numeroase depozite de bronzuri. Tot în această zonă se află biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, care este atestată din secolul al XVI-lea și are picturi interioare în tempera din anul 1697. Țara Lăpușului adăpostește 28 de biserici din lemn, unele aflate în patrimoniul UNESCO. Cea mai reprezentativă biserică de lemn din zonă este la Rogoz și a fost construită la 1560, dar care în 1661 a fost distrusă parțial de tătari, dar refăcută ulterior în forma actuală. Cele 125 de capete de cal stilizate, care o fac atât de frumoasă și deosebită, simbolizează fuga spre veșnicie. Tot în Țara Lăpușului se găsesc și Biserica de lemn Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril, monument UNESCO, Cheile Lăpușului, rezervații naturale, terenuri de vânătoare și nu numai.

Conform statisticilor de la pensiunile din zonă, turiștii care vizitează Țara Lăpușului, vin în mod special pentru a vizita Mănăstirea Sfânta Ana de la Rohia, aflată la doar șapte kilometri de orașul Târgu Lăpuș. La Mănăstire poate fi vizitată chilia lui Nicolae Steinhardt, biblioteca și muzeul care adăpostește o deosebită colecție de cărți vechi bisericești și o colecție de icoane bisericești pe lemn și pe sticlă, foarte vechi, din secolul al XVIII-lea. Biblioteca cuprinde aproximativ 40.000 de cărți și reviste despre teologie și de cultură. Pe lângă lucrările în limba română, biblioteca are și numeroase cărți în limbile germană, maghiară, franceză, engleză și neogreacă. Nicolae Steinhardt, scriitorul care a murit în mănăstirea Rohia, doctor în drept constituțional, de origine evreiască, s-a convertit la religia creștină, confesiunea ortodoxă în închisoarea de la Jilava, și-a luat numele de fratele Nicolae și s-a călugărit după ce a fost pus în libertate. Mai apoi, în 1967, după moartea tatălui său, a început să-și caute o mănăstire, iar la recomandarea poetului Ioan Alexandru, vizitează mănăstirea Rohia în vara anului 1978. Un an mai târziu, a decis să se stabilească acolo ca

bibliotecar, iar din 16 august 1980 este monah la mănăstirea Rohia. În această perioadă, activitatea literară explodează și 358itera mai multe volume, care îl 358itera ca un eseist de marcă al literaturii române. Nicolae Steinhardt este autorul unei 358iter unice în 358iterature română, care se predă în licee în ziua de azi, și anume „Jurnalul fericirii”, care reprezintă, după cum și acesta o spune, testamentul lui literar.

Țara Lăpușului – abordare a caracterului interdisciplinar

Țara Lăpușului are ceva special. Această regiune este considerată unică, cei care au vizitat-o măcar o dată își doresc să se întoarcă, datorită unui amestec de trei lucruri: peisaje incredibile, oameni cumsecade și, nu în ultimul rând, o energie pozitivă a locului care se simte, din momentul în care ai pus piciorul pe acest loc. Natura, oamenii, casele și bisericile sunt legate spiritual și au menținut această legătură până în ziua de azi. Toate aceste însușiri contribuie la imaginea de “brand” a Țării Lăpușului, la care putem adăuga că, zona adusă în discuție, înglobează toată viața rurală, obiceiurile țaranului român și modul lor de viață.

Ținutul Lăpușului se află la zona de contact dintre cele trei "țări" și anume, Maramureș, Năsăud și Chioar influențe exprimate în principal prin haine tradiționale și obiceiuri, dar și în arhitectura tradițională, mentalități colective și comportamentul oamenilor.

Ținutul Lăpușului dispune de suficiente motive pentru integrarea sa în circuitele turistice regionale și internaționale, cât și în turismul internațional european, în special prin turism rural de factură etno-culturală, dat fiind faptul ca elementul etno-folcloric este componenta de bază a patrimoniului turismului Țării Lăpușului.

Conform studiului de geografie regională a lui Ștefan Deszi din 2006, potențialul turistic natural se datorează multiplelor atracții, printre care, lanțuri muntoase vulcanice, afluenții râului Lapus, văi deosebit de pitorești, cât și prezența ambelor tipuri de relief , exocarstic și endocarstic. Toate acestea au menirea de a stimula turismul de agrement, precum turismul cultural și științific, întrunind o imagine completă a complexității din zona luată în studiu, care deține potențialul de atractivitate cu valoare naturală (*Figura 1*)

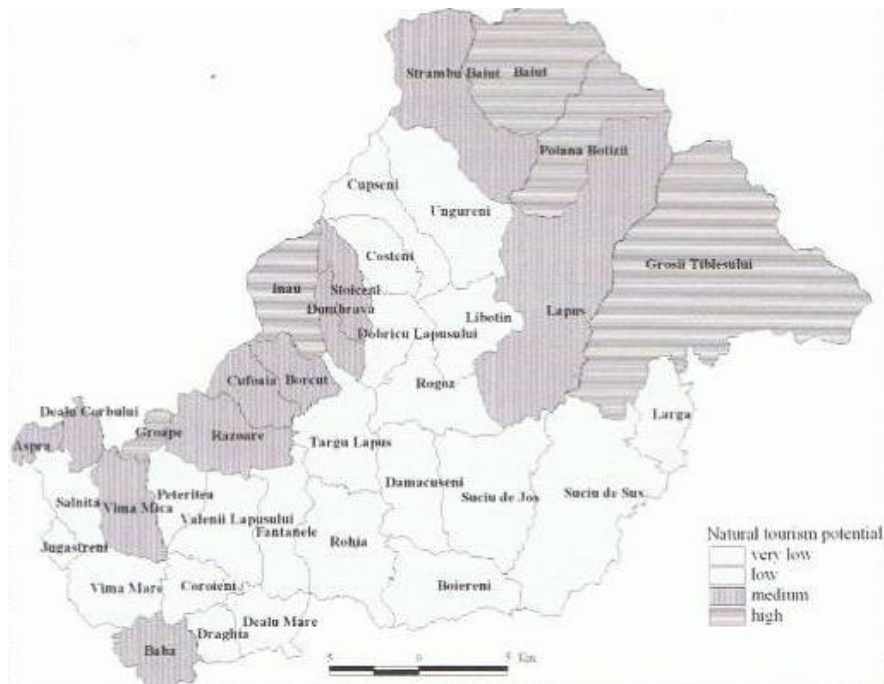

Figura 1 – Categoriile de potențial turistic natural la nivel de localitate (sursa Ș.Dezsi-Țara Lăpușului - studiu de geografie regională; Presa universitară clujeană;2006; pg.666)

În ceea ce privește varietatea și valoarea sa, potențialului turistic antropoc al Țării Lăpușului, diferă, în mod evident, după cum putem observa și în Figura 2, totodată corelat și cu evoluția civilizației umane.

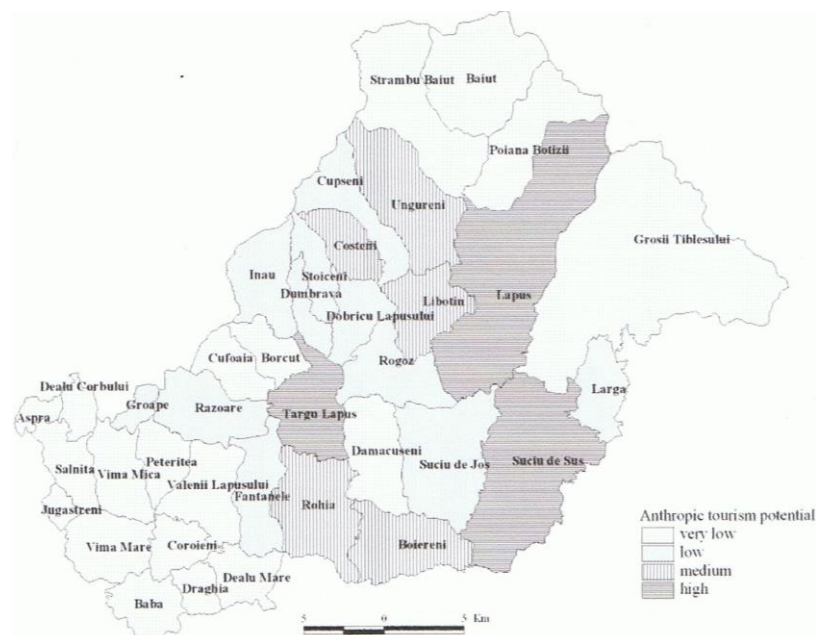

Figura 2 – Categoriile de potențial turistic antropoc la nivel de localitate (sursa Ș.Dezsi-Țara Lăpușului - studiu de geografie regională; Presa universitară clujeană;2006; pg.670)

Turismul antropocentric ne oferă multe atracții, dintre care numim vestigiile arheologice, obiective religioase, cu biserici de lemn, catedrale și mănăstiri, monumente, obiective culturale ca și muzee, colecții, biblioteci, precum și instituțiile de cultură și educație. Pe lângă această suită de obiective, putem considera o rubrică a turismului antropocentric și acele activități și manifestări etnografice, care constituie în total un patrimoniu atractiv de excepție, care se concretizează într-un produs original al civilizației rurale românești.

O ultimă categorie abordată de Ștefan Dezsi este cea a potențialului turistic al bazei de materiale la nivel de localitate. Aceasta din urmă categorie se referă la capacitatea de cazare destinată "odihnei, agrementului și recreerii" (Figura 3). Aceste rezultate au fost obținute pe baza însumării a tuturor formelor de cazare din zonă precum hoteluri, moteluri, cabane, pensiuni turistice familiale, dar și tabere școlare.

Figura 3 – Categoriile de potențial turistic al bazei materiale la nivel de localitate (sursa Ș.Dezsi-Țara Lăpușului - studiu de geografie regională; Presa universitară clujeană;2006; pg.672)

Însumarea celor trei categorii, potențial turistic natural, antropocentric și respectiv, al bazei materiale turistice, este rezultatul potențialului turistic total (Figura 4), prezentată grafic în cele ce urmează.

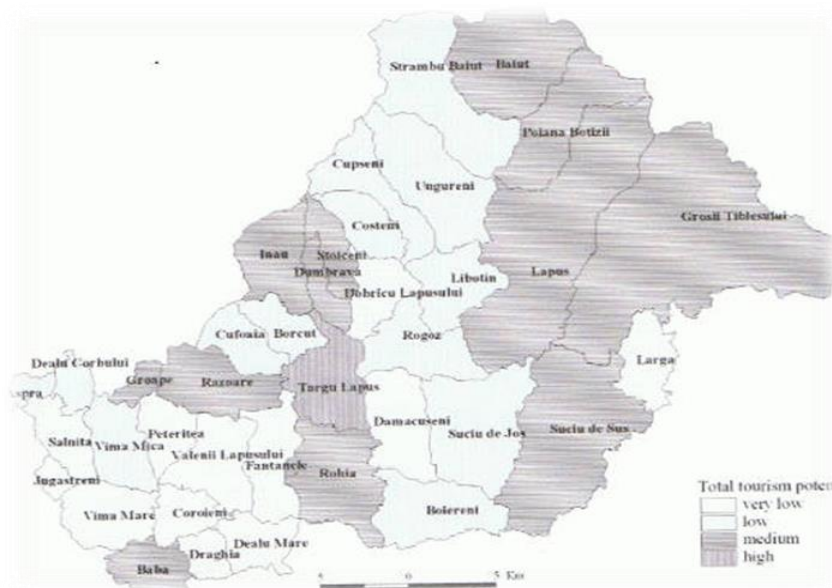

Figura 4 – Categoriile de potențial turistic al bazei materiale la nivel de localitate (sursa Ș.Dezsi-Țara Lăpușului - studiu de geografie regională; Presa universitară clujeană;2006; pg.674)

Această reprezentare “a condus la concretizarea unei situații considerată conformă cu realitatea actuală turistică”, după cum ne spune Ștefan Dezsi în lucrarea sa ”Țara Lăpușului - studiu de geografie regională”.

Concluzii

Țara Lăpușului, loc bogat în tradiții și obiceiuri, deține și un patrimoniu bogat de echipamente tradiționale utilizate, dintre care cele mai utilizate în zonă sunt cele ce aparțin artei populare și care se utilizează la țesut la război, la țesături din fire naturale, la lucratul în lemn și inclusiv la sculptura cu motive tradiționale, ceramică și olărit, costume populare și instrumente muzicale specifice folclorului. Țara Lăpușului este o zonă de o importanță istorică deosebită, totodată fiind considerată una din cele mai vechi unități administrative de acest fel din țară.

REFERINȚE:

Cărți:

Cocșan P., (2010) *Geografie regională*, Presa universitară clujeană, Cluj-Napoca;

Dezsi S., (2006), *Țara Lăpușului - studiu de geografie regională*; Presa universitară clujeană, Cluj Napoca;

Floare Butian, (2004), *Țara Lăpușului*; Galaxia Gutenberg, Târgu - Lăpuș;

Rapoarte și site-uri web:

Țara Lăpușului, disponibilă la

http://ro.wikipedia.org/wiki/%C8%9Aara_L%C4%83pu%C8%99ului ; - ultima vizită în 25.09.2014 (limba română)

Țara Lăpușului, disponibilă la

http://www.visitmaramures.ro/index.php?task=category&category=lapus_country&lg=RO ; - ultima vizită în 20.09.2014 (limba română)

Țara Lăpușului, disponibilă la

<http://mariosolomon.tripod.com/id151.html> ; - ultima vizită în 29.09.2014 (limba română)

Țara Lăpușului, disponibilă la

<http://www.taralapusului.com/> ; - ultima vizită în 30.09.2014 (limba română)

Țara Lăpușului, disponibilă la

<http://www.romanioliberal.ro/actualitate/proiecte-locale/raiul-s-a-mutat-in-%C5%A2ara-lapusului-296643> ; - ultima vizită în 30.09.2014 (limba română)

Țara Lăpușului, disponibilă la

<http://www.romanianmonasteries.org/ro/maramures/lapus-chioar-codru> ; - ultima vizită în 1.10.2014 (limba română)